

Lesson B # 12

(द्वादशः पाठः dvādaśaḥ pāṭhaḥ)

Rāmulu Gajavāḍa, SaṁskṛtamTeacher

शब्दानां संबोधन विभक्तयः śabdānām sambodhana vibhaktayaḥ

Vocative case endings

(मित्र अ-कारान्तः नपु)	हे मित्र	हे मित्रे	हे मित्राणि
(mitra a-kārāntaḥ napu)	he mitra	he mitre	he mitrāṇi
(बाल अ-कारान्तः पु)	हे बाल	हे बालौ	हे बालाः
(bāla a-kārāntaḥ pu)	he bāla	he bālau	he bālāḥ
(कवि इ-कारान्तः पु)	हे कवे	हे कवी	हे कवयः
(kavi i-kārāntaḥ pu)	he kave	he kavī	he kavayaḥ
(गुरु उ-कारान्तः पु)	हे गुरो	हे गुरू	हे गुरवः
(guru u-kārāntaḥ pu)	he guro	he gurū	he guravaḥ
(पितृ ऋ-कारान्तः पु)	हे पितः	हे पितरौ	हे पितरः
(pitṛ ṛ-kārāntaḥ pu)	he pitaḥ	he pitarau	he pitarāḥ
(दातृ ऋ-कारान्तः पु)	हे दातः	हे दातारौ	हे दातारः
(dātṛ ṛ-kārāntaḥ pu)	he dātaḥ	he dātārau	he dātārah
(बाला आ-कारान्तः स्त्री)	हे बाले	हे बाले	हे बालाः
(bālā ā-kārāntaḥ strī)	he bāle	he bāle	he bālāḥ
(देवी ई-कारान्तः स्त्री)	हे देवि	हे देव्यौ	हे देव्यः
(devī ī-kārāntaḥ strī)	he devi	he devyau	he devyaḥ
(मातृ ऋ-कारान्तः स्त्री)	हे मातः	हे मातरौ	हे मातरः
(mātr ṛ-kārāntaḥ strī)	he mātaḥ	he mātārau	he mātārah
(राजन् न-कारान्तः पु)	हे राजन्	हे राजानौ	हे राजानः
(rājan na-kārāntaḥ pu)	he rājan	he rājānau	he rājānaḥ

उदाहरणानि udāharaṇāni = Examples

- हे बाल किमर्थं भवान् इदानींपर्यन्तं क्रीडति? इदानीं सार्धषड्वादनं भवतः पुस्तकं पठतु ।
he bāla kimarthaṁ bhavān idānīm paryantaṁ krīḍati? idānīm sārdha-
ṣaḍvādanaṁ bhavataḥ pustakaṁ paṭhatu |
He boy ! (what is the meaning) why are you playing until now? Now it is six thirty, read your book.

हे बालौ किमर्थं भवन्तौ इदानींपर्यन्तं क्रीडतः ? इदानीं सार्ध षड्वादनं भवतोः पुस्तके पठताम् ।
he bālau kimarthaṁ bhavantau idānīm paryantaṁ krīḍataḥ? idānīm sārdha ṣaḍvādanaṁ bhavatoḥ pustake paṭhatām |
He (two) Boys ! (what is the meaning) why are you playing until now? Now it is six thirty, read your (two) books.

हे बालाः किमर्थं भवन्तः इदानीं पर्यन्तं क्रीडन्ति ? इदानीं सार्ध षड्वादनं भवतां पुस्तकानि पठन्तु ।
he bālāḥ kimarthaṁ bhavantaḥ idānīm paryantaṁ krīḍanti? idānīm sārdha ṣaḍvādanaṁ bhavataṁ pustakāni paṭhantu |
He (pl) boys ! (what is the meaning) why are you playing until now? Now it is six thirty, read your books.
- हे! महाऋषे भवतः आश्रमे सर्वं कुशलं वा इति राजा अपृच्छत् ।
he! mahārṣe bhavataḥ āśrame sarvaṁ kuśalaṁ vā iti rājā apr̥cchat |
O Mahārṣi! is everything well and safe in your Ashrama ? thus the king asked.

हे! महाऋषी भवतोः आश्रमयोः सर्वं कुशलं वा इति राजा अपृच्छत् ।
he! mahā ṛṣī bhavatoḥ āśramayoḥ sarvaṁ kuśalaṁ vā iti rājā apr̥cchat |
O (two) Mahārṣis! Is everything well and safe in your (two) Ashramas? thus the king asked.

हे! महा ऋषयः भवत्सु आश्रमेषु सर्वं कुशलं वा इति राजा अपृच्छत् ।
he! mahā ṛṣayaḥ bhavatsu āśrameṣu sarvaṁ kuśalaṁ vā iti rājā apr̥cchat |
O Mahārṣis ! is everything well and safe in your Ashramas ? thus the king asked.

3. मान्य / मान्ये यत् पर्यन्तमाहारं न रोचते तुभ्यं (ते) तत् पर्यन्तं मिताहारमेव स्वीकरोतु इति वैद्यः
उक्तवान्। (मान्य, श्रीमन् / मान्ये, श्रीमति)
mānya / mānye yat paryantamāhāraṁ na rocate tubhyaṁ (te) tat
paryantaṁ mitāhārameva svīkarotu iti vaidyaḥ uktavān | (mānya,
śrīman / mānye, śrīmati)
**“Sir / Madame until you relish your food, please take food in limited
quantity only” thus the doctor said.**
4. हे मैथिलि तत् पुस्तकमत्र उत्पीठिकायां स्थापयतु अपि एतं बालकमुद्यानं क्रीडितुम् न्यतु इति
गृहस्वानी उक्तवान्।
he maithili tat pustakamatra utpīṭhikāyāṁ sthāpayatu api etaṁ
bālakamudyānaṁ krīḍitum nayatu iti gṛhasvānī uktavān |
**“O Maithilī! that book place here on the table also take this boy to the
garden to play “ thus the house-master said.**
5. हे मातापितरौ च स्वसाभ्रातरौ अहं विद्याभासाय (विद्याभ्यासार्थं) अमेरिका देशं गतुमिच्छामि भवतां
सहाय्यमावश्यकम्। भवद्भ्यः नमोनमः।
he mātāpitarau ca svasābhrātarau ahaṁ vidyābhāsāya
(vidyābhyāsārthaṁ) amerikā deśaṁ gatumicchāmi bhavatāṁ
sahāyyamāvaśyakam | bhavadbhyaḥ namonamaḥ |
**O mother, father, sister and brother! I want to go to America for
educational studies and I want your help. Salutations to all of you.**
6. हे राजन् अस्माकमाश्रमेषु सर्वे कुशलिनः सर्वमपि कुशलम्। आगामि शर्दतौ विश्वशान्तये यज्ञं
कर्तुमिच्छामः ततः धनमावश्यकम्।
he rājan! asmākamaśrameṣu sarve kuśalinaḥ sarvamapi kuśalam | āgāmi
śardṛtau viśvaśāntaye yajñaṁ kartumicchāmaḥ tataḥ dhanamāvaśyakam |
**O king! In all our āśramas all and everything is well and safe. This
autumn we want to perform a yajña for universal peace. Therefore,
money is needed.**

शब्दसंग्रहः śabdasaṅgrahaḥ - Vocabulary

अनुवादम् anuvādam = translation, मित्रम् mitram = friend, हे मित्र he mitra = o friend!, भवान् bhavān = you, कुत्र kutra = where?, यदि yadi = if, तर्हि tarhi = then, आपणी āpaṇī = shop, आनयतु ānayatu = bring, भवतः bhavataḥ = your, अस्ति asti = is, सन्ति santi = are (pl), उक्तवान् uktavān = said, यमुना yamunā = river Yamunā, तीरः tīraḥ = (river) bank , तीरे tīre = on the banks, विहाराय viharāya, (विहारार्थम् (Vihārārtham) = for pleasure (roaming), पाठान् pāṭhān = lessons (accu. Pl.), कदापि kadāpi = ever?, वा vā = or?, मह्यं mahyaṁ = मे me = for me, पठति paṭhati = reads, पठितुम् paṭhitum = to read (ind.), आवश्यकम् āvaśyakam = necessary, needed, प्रत्युत्तरं (प्रति + उत्तरं) pratyuttaram (prati + uttaram) = answer in response, दत्तवान् dattavān = gave, यमुनानद्याः yamunānadyāḥ = of the river yamunā, मुरली muralī = flute, वादयति vādayati =plays,

प्रश्नाः praśnāḥ = Questions

अधः संस्कृत वाक्यानामनुवादम् आङ्ग्लभाषायां लिखतु ।

adhāḥ saṁskṛta vākyaṅānam-anuvādam āṅglabhāṣāyāṁ likhatu |

Write the translations of the below Saṁskṛtam sentences in English.

1. हे राम भवान् कुत्र गच्छति? यदि भवान् आपणीं गमिष्यति तर्हि मह्यं संस्कृत अभ्यास पुस्तकं आनयतु ।

he rāma bhavān kutra gacchati ? yadi bhavān āpaṇīm gamiṣyati tarhi mahyaṁ saṁskṛta abhyāsa pustkaṁ ānayatu |

2. हे मित्र कृष्ण भवतः पुस्तकानि कुत्र सन्ति? भवान् कुत्र गच्छति? कृष्णः उक्तवान् इति अहं यमिनातीरं विहाराय (विहारार्थं) गच्छामि ।

he mitra kṛṣṇa bhavataḥ pustakāni kutra santi? bhavān kutra gacchati? kṛṣṇaḥ uktavān iti ahaṁ yaminātīraṁ viharāya (vihārārtham) gacchāmi |

3. भवान् पाठान् कदापि पठति वा? मह्यं (मे) पाठान् पठितुं न आवश्यकम् कृष्णः इति प्रत्युत्तरं दत्तवान् ।

bhavān pāṭhān kadāpi paṭhati vā? mahyaṁ (me) pāṭhān paṭhitum na āvaśyakam kṛṣṇaḥ iti pratyuttaram dattavān |

4. कृष्णः यमुनानद्याः तीरे मुरलीं वादयति ।

kṛṣṇaḥ yamunānadyāḥ tīre muralīm vādayati |